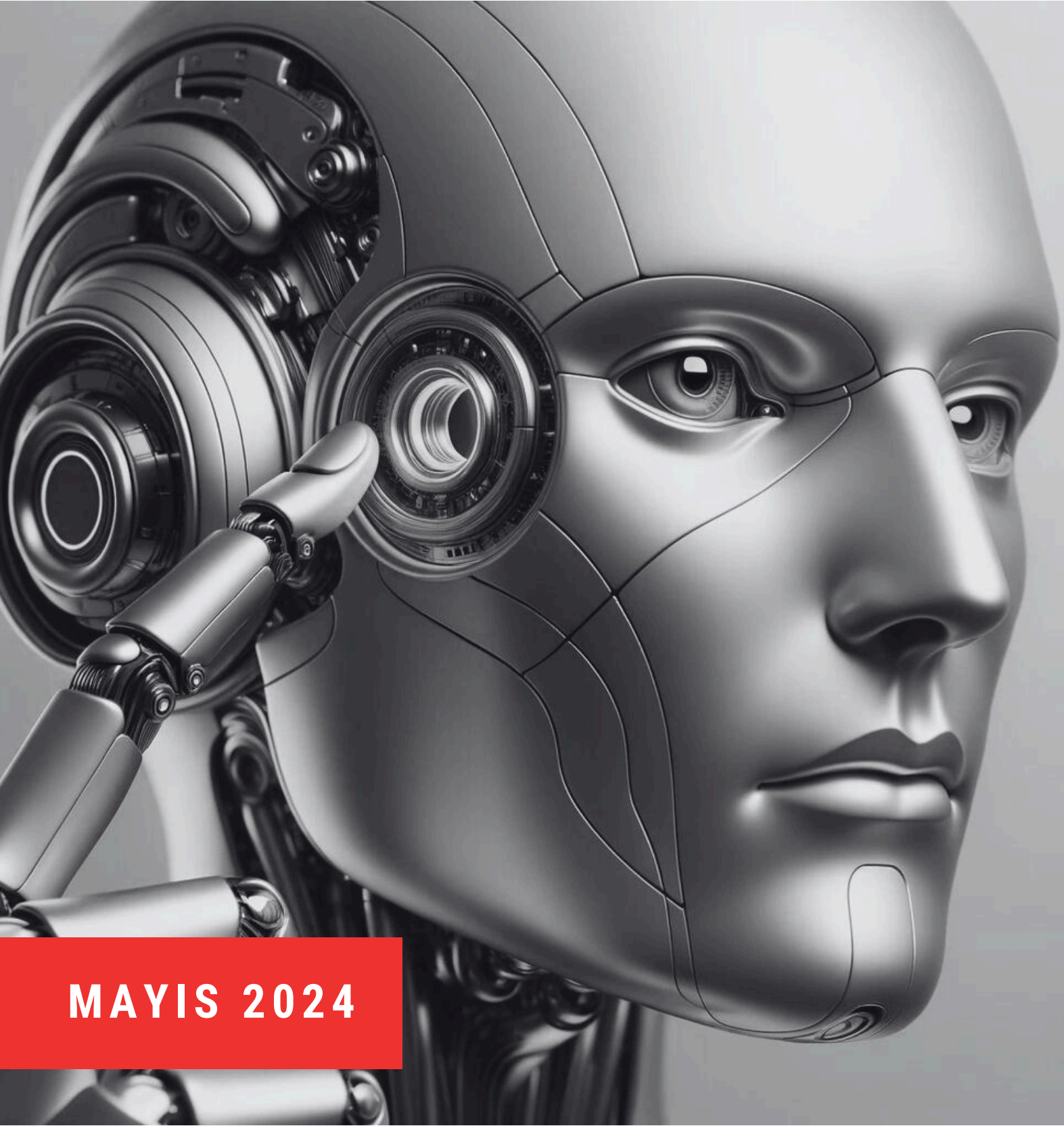

YAPAY ZEKÂ ÇAĞINDA HUKUK

İSTANBUL BAROSU
BİLİŞİM HUKUKU KOMİSYONU
YAPAY ZEKÂ ÇALIŞMA GRUBU

MAYIS 2024

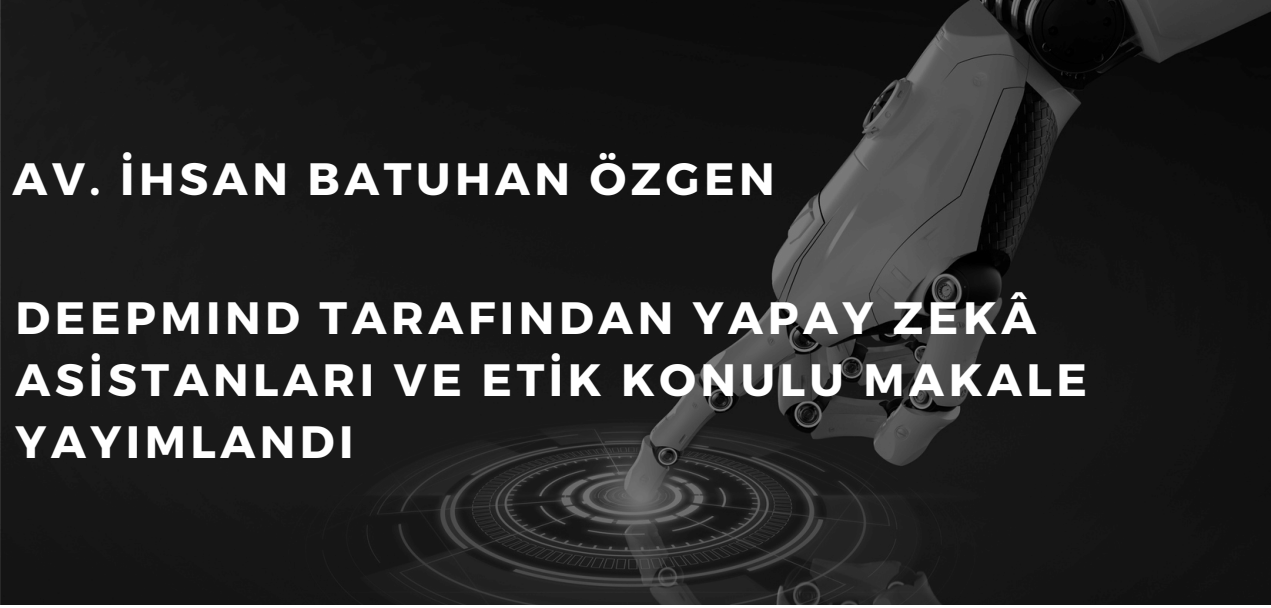
BAŞLARKEN

Yapay zekâ teknolojileri, insanların hayatını kolaylaştırma, ekonomik büyümeyi destekleme, sağlık, refah, güvenlik ve mahremiyet konularındaki zorluklarla mücadele etme gibi pek çok hususta büyük bir potansiyele sahiptir. Bununla birlikte, yıkıcı birtakım teknolojiler gibi, yapay zekâ da bazı riskler taşıyabilir ve emek, güvenlik, mahremiyet, etik ve beceriler gibi çeşitli alanlarda karmaşık toplumsal zorluklara neden olabilir. Bu açıdan toplum üzerindeki tüm etkilerini içerir şekilde yapay zekâya kapsamlı ve bütünsel bir yaklaşım çok önemlidir.

İstanbul Barosu, Bilişim Hukuku Komisyonu, Yapay Zekâ Çalışma Grubu olarak gelişen yapay zekâ teknolojisinin toplumda, hukuk sisteminde ve mesleğimizde yarattığı etkiler konusunda harekete geçmenin bir gereklilik olduğunu düşünüyoruz. Buradan hareketle, diğer çalışmalarımız ve 2020 yılından bu yana her ay yayımladığımız bültenler ile gelişen teknolojilerin hukukî bakış açısıyla ele alınmasına yardımcı olmayı ve bu konuda farkındalığı arttırmayı hedefliyoruz. Çalışmalarımıza İstanbul Barosu internet sitesinden ulaşabilirsiniz.

BU SAYIDA

- 03** DeepMind Tarafından Yapay Zekâ Asistanları ve Etik Konulu Makale Yayımlandı
- 05** AB-ABD Yapay Zekâ Terminolojisi ve Taksonomisi Çalışmasının İkinci Baskısı Yayımlandı
- 07** Bilgi Komiserliği Ofisi Üretken Yapay Zekâ ve Veri Korumaya İlişkin Danışma Serisi Yayımladı
- 10** Connecticut'ta Yapay Zekâ: Etik Standartlar ve İnovasyon Çatışması
- 12** Uluslararası İşletme Makineleri Yapay Zekâ Risk Atlası: Güncellenmiş Risk Analizleri
- 15** Queensland Eyaleti Yüksek Mahkemesi, Avukat Olmayan Kişiler İçin Üretken Yapay Zekâ Kullanımına İlişkin Bir Rehber Yayımladı
- 18** Avrupa Konseyi Yapay Zekâya İlişkin İlk Uluslararası Anlaşmayı Kabul Etti
- 20** Yükseköğretim Kurulu "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Faaliyetlerinde Üretken Yapay Zekâ Kullanımına Dair Etik Rehber" Hazırladı
- 23** Yapay Zekâ Yasası Kabul Edildi
- 25** Birleşmiş Milletler Yapay Zekâ Yönetişimi Beyaz Kitabı
- 29** Bu Ay Neler Yaptık?

AV. İHSAN BATUHAN ÖZGEN

**DEEPMIND TARAFINDAN YAPAY ZEKÂ
ASİSTANLARI VE ETİK KONULU MAKALE
YAYIMLANDI**

Google DeepMind tarafından 19 Nisan 2024 tarihli “Gelişmiş Yapay Zekâ Asistanların Etiği” (*The Ethics of Advanced AI Assistants*) başlıklı makale (“**Makale**”) yayımlandı. Makale, gelişmiş yapay zekâ (“YZ”) asistanlarının yarattığı imkanlar ile doğurduğu etik ve sosyal riskler üzerine odaklanmaktadır.

Makale, gelişmiş YZ asistanlarını, bir veya birden fazla alanda bir kullanıcı adına ve kullanıcının beklentileri doğrultusunda eylem dizileri planlayan ve yürüten, doğal dil ara yüzlerine sahip yapay ajanlar olarak tanımlamaktadır. Yeni nesil YZ asistanları, eski modellerin aksine genel amaçlı temel modeller kullanarak daha gelişmiş genellik, otonomi ve uygulama alanı sağlamaktadır. Öyle ki, yakın bir gelecekte tüm insanların YZ asistanları aracılığıyla birbirleriyle iletişim kuracağı, YZ asistanlarının da sürekli kendi aralarında iletişim halinde olacağı karmaşık bir ağ, günlük yaşamımızın ayrılmaz bir parçası haline gelecektir.

Gelişmiş YZ asistanlarının kullanımının, kullanıcıların genel anlamda refah seviyesini artırma, yaratıcılık düzeyini yükseltme, zamanlarını optimize etme, kullanıcının karar almasını kolaylaştıracak bilgileri sağlayarak kullanıcı otonomisini artırma, insan ilişkilerini geliştirme-destekleme ve insanlar arasında iş birliği ile iş verimini artırma gibi kullanıcılar nezdinde pozitif etkileri olacağı öngörülmektedir.

Bununla birlikte bu modeller kapsamlı riskleri de beraberinde getirmektedir. Örneğin YZ modelleri geliştikçe YZ asistanlarının da otonom seviyesi paralel olarak artmaktadır. Modellerin otonomisindeki artış, bu modellerden kaynaklı hatalar, güvenlik açıkları, kötüye kullanım risklerinde ağırlaşmayı da beraberinde getirmektedir.

YZ asistanlarının kişiselleştirilmesi ve insan benzeri nitelikler kazandırılması ise kullanıcıların mahremiyetinin korunması, verilerinin güvenliği, bireylerin YZ modelleri ile etkileşiminin etik kuralları ve sınırları gibi konuları tartışmaya açmaktadır.

Makale'nin ilk bölümünde YZ asistanı tanımı irdelenmekte ve gelişmiş YZ asistanlarının türleri, teknolojinin teknik temelleri ile potansiyel uygulamalarına da değinilmektedir. Ardından Makale, yakın gelecekte YZ asistanlarının insan hayatının hemen hemen her alanında bulunacağını öngörmekte, bu kapsamda gözden geçirilmesi gereken refah, güven, insan-makine ilişkileri gibi başlıkları belirlemektedir.

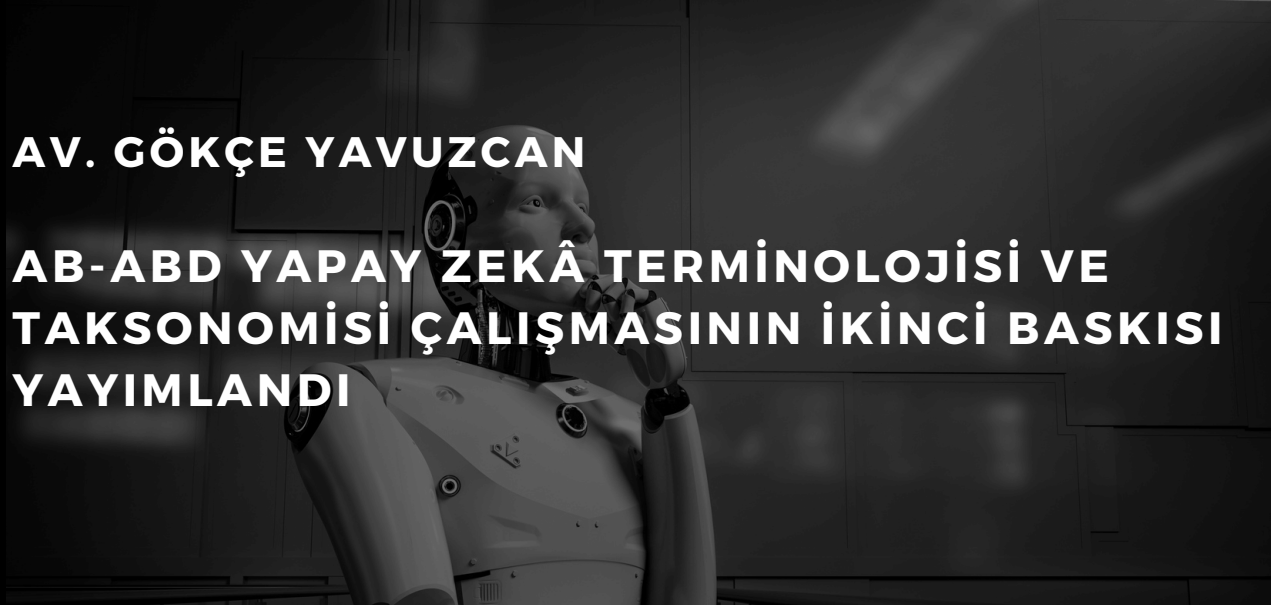
Makale kapsamında; YZ asistanların diğer YZ sistemlerinden farklı bakımından, YZ asistanlarının hangi etik değerlerle uyumlu hale getirilmesi gerektiği, YZ asistanlarına ilişkin ortaya çıkabilecek güvenlik sorunları, YZ asistanları aracılığıyla yapılacak manipülasyon ve kişisel veri ifşası gibi olayların önlenmesi, insan biçimli (*antropomorfik*) YZ asistanları, insan kullanıcılar ile YZ asistanlar arasındaki iletişimin kuralları, YZ asistanlarının bilgi ekosistemine, ekonomiye ve çevreye etkisi gibi sorunlara eğilmektedir. Makale böylece YZ etiğine ilişkin genel bir değerlendirme yerine YZ asistanları özelinde pratikte ortaya çıkan veya çıkabilecek sorunlar özelinde detaylı bir değerlendirme sunmaktadır.

Makale son olarak, anahtar temalar üzerinden YZ asistanlarının potansiyel etkileri, sunabilecekleri imkanlar ve doğurabileceği riskleri özetleyerek YZ asistanlarına ilişkin atılması gereken adımlara yönelik yazarların önerilerini sunmaktadır.

Sonuç olarak Makale, YZ sistemlerinin sosyal sorumluluk bilinciyle ve etik kurallar çerçevesinde geliştirilmesine ilişkin günümüze kadar hazırlanmış en kapsamlı yayımlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kapsamda Makale'nin YZ asistanlarını geliştiren, satan, dağıtan ve kullanan herkes için danışılması gereken bir kaynak olduğu söylenebilir.

Detaylı bilgi için:

<https://storage.googleapis.com/deepmind-media/DeepMind.com/Blog/ethics-of-advanced-ai-assistants/the-ethics-of-advanced-ai-assistants-2024-i.pdf>

AV. GÖKÇE YAVUZCAN

AB-ABD YAPAY ZEKÂ TERMİNOLOJİSİ VE TAKSONOMİSİ ÇALIŞMASININ İKİNCİ BASKISI YAYIMLANDI

Avrupa Birliği (“AB”) - Amerika Birleşik Devletleri (“ABD”) Ticaret ve Teknoloji Kurulu Birinci Çalışma Grubu’nun (EU-US Trade and Technology Council Working Group 1) (“Çalışma Grubu”) Yapây Zeka Taksonomi ve Terminoloji alt grubu içerisinde yer alan yapay zekâ (“YZ”) uzmanları tarafından 31 Mayıs 2023 tarihinde yayımlanan ve YZ alanında ortak bir terminoloji oluşturmayı hedefleyen AB-ABD YZ Terminolojisi ve Taksonomisi’nin ilk baskısının (“İlk Baskı”) güncellenmiş hali olan İkinci Baskısı (“İkinci Baskı”) 5 Nisan 2024 tarihinde yayımlanmıştır.

İlk Baskı’da, AB ile ABD’de yayımlanan ve diğer akademik kaynaklardaki belgelere atıfta bulunularak YZ ile ilgili altmış beş adet terim tanımlanmıştır. İlk Baskı’nın çıkış noktası esasen, AB-ABD Ticaret ve Teknoloji Kurulu’nun Üçüncü Bakanlar Bildirisi’nde belirtilen Güvenilir YZ ve Risk Yönetimi için Değerlendirme ve Ölçme Araçlarına İlişkin İlk Ortak Yol Haritası’na dayanmaktadır.

Böylece yasal belirlilik ilkesi sağlanarak, olası riskler ve güvenilir YZ tanımlanarak ortak ve uyumlu bir terminoloji ile kavramsal çerçeve oluşturulmak istenmektedir.

İlk Baskı’nın yayımlanmasını müteakiben, Avrupa Komisyonu’na bağlı, İletişim Ağları, İçerik ve Teknoloji Genel Müdürlüğü (Europe Commission Directorate General for Communications Networks, Content and Technology) ile ABD Ticaret Bakanlığı’na bağlı Ulusal Standartlar ve Teknoloji Enstitüsü (National Institute of Standards and Technology) tarafından harici uzmanlara (external experts) yönelik katkıda bulunma çağrıları yayımlanmıştır. Bu çağrılara istinaden, harici uzmanlar İlk Baskı’ya ilişkin katkılarını sunmuş ve İlk Baskı, geniş bir uzman ağının farklı bakış açıları ile zenginleşerek güncellenmiştir.

İkinci Baskı'nın hazırlanma sürecinde uzmanlar, gelen katkılar ve İlk Baskı'da yer alan tanımları incelemiş daha sonrasında;

- 1.Mevcut terimlere ilişkin değişiklik önerilerini, mevcutsa güncellenmiş tanım ve kaynakları,
- 2.Yeni terimleri, önerilen tanımları ve mevcutsa kaynakları,
- 3.İlk Baskı'da yer alan ancak girdi sağlanmayan mevcut terimleri analiz etmişlerdir.

Tanımların mutabakata ve güvenilir kaynaklara dayanmasını sağlamak için Çalışma Grubu uzmanlarınca gelen katkılar adım adım incelenmiştir.

Tüm bu inceleme ve analiz sürecinin sonunda yirmi dört adet terim değiştirilmiş ve on üç adet yeni terim eklenmiştir. İkinci Baskı'da da kategoriler değişmemiş ve terimler yine;

- 1.YZ yaşam döngüsü,
- 2.Ölçüm,
- 3.Teknik sistem özellikleri,
- 4.Denetim,
- 5.Güvenilirlik olmak üzere beş alt kategori altında tanımlanmıştır.

Detaylı bilgi için:

<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/eu-us-terminology-and-taxonomy-artificial-intelligence-second-edition>

AV. ÖZDEN SERİNAY ÖZ

BİLGİ KOMİSERLİĞİ OFİSİ ÜRETKEN YAPAY ZEKÂ VE VERİ KORUMAYA İLİŞKİN DANIŞMA SERİSİ YAYIMLADI

Birleşik Krallık Bilgi Komiserliği Ofisi (Information Commissioner's Office) ("**BKO**") 15 Ocak 2024 tarihinde üretken Yapay Zekâ ("**YZ**") modellerinin geliştirilmesinde ve kullanımında Veri Koruma Yasası'nın (The Data Protection Law) ("**VKY**") nasıl uygulanması gerektiğine dair bir danışma serisi ("**Danışma Serisi**") başlatmıştır.

Genel Veri Koruma Tüzüğü (General Data Protection Regulation) ("**GVKT**") ve VKY 2018 Bölüm 2'nin belirli gerekliliklerinin BKO tarafından nasıl yorumlanacağına dair ortaya çıkan düşüncelerin özetlenmesi adına başlatılan bu seride asıl amacın üretken YZ ile ilgilenen tüm paydaşların BKO'nun pozisyonunu belirlemesine yardımcı olmasıdır.

Danışma Serisi'nin ardından BKO tarafından alınan girdilerin kullanılarak YZ ve diğer ürünlerle ilgili kılavuzların güncelleneceği belirtilmiştir.

BKO, üretken YZ'nin metin, bilgisayar kodu, ses, müzik, görüntü ve video gibi yeni içerikler oluşturabilen YZ modellerini ifade ettiğini; tipik olarak bu modellerin geniş bir yelpazede genel amaçlı yetenekler sergilemelerini sağlayan kapsamlı veri kümeleri üzerinde eğitildiklerini belirtmiştir.

BKO, kuruluşların; üretken YZ'yi şayet verileri üzerine inşa ettikleri insanların güveniyle sorumlu bir şekilde geliştirir ve uygularlarsa, üretken YZ'nin insanlar ve işletmeler için dönüştürücü bir etkiye sahip olabileceğini belirtmiştir. Bu bağlamda BKO, her türlü riski ele alarak kuruluş ve kamunun üretken YZ'nin avantajlarından yararlanmasını sağlamak adına hızlı hareket edildiği belirtilmiştir.

Yeni Teknoloji Yeni Sorunlar

Üretken YZ'nin; sınıflandırma ve tahmin hedefleri için kullanılan basit YZ modellerinin aksine farklı şekillerde geliştirilip uygulanmaya başlandığında ortaya yeni soruların da çıktığı belirtilmektedir. Bu sorular şu şekilde gruplandırılmaktadır;

- 1.Üretken YZ modellerinin eğitimi için uygun yasal dayanak nedir?
- 2.Amaç sınırlaması ilkesi; üretken YZ geliştirme ve uygulama bağlamında nasıl bir rol oynamaktadır?
- 3.Doğruluk ilkesine uyma konusunda beklentiler nelerdir?
- 4.Verî sahibi haklarına uyum açısından beklentiler nelerdir?

BKO tarafından Danışma Serisi kapsamında, dört ana başlık belirlenmiş ve paydaşların görüş ve önerilerini paylaşabilecekleri tarihler yayımlanmıştır.

İlk bölümde, web kazıma (*web scraping*) yapılarak üretken YZ modellerinin eğitilmesindeki yasal dayanaklar üzerinde durulmuş 1 Mart 2024 tarihine kadar bütün paydaşlardan görüş ve düşüncelerin iletilmesi beklenmiştir.

İkinci bölümde, amaç sınırlamasının üretken YZ yaşam döngüsündeki farklı aşamalarda nasıl uygulanması gerektiği üzerinde durulmuş ve 12 Nisan 2024 tarihine kadar bütün paydaşlardan görüş ve düşüncelerin iletilmesi beklenmiştir.

Üçüncü bölüm, üretken YZ modellerinin çıktılarına doğruluk prensibinin nasıl uygulandığına ve eğitim verilerinin doğruluğunun çıktı üzerindeki etkisine odaklanmaktadır. Bu bölüm için de, 10 Mayıs 2024 tarihine kadar bütün paydaşlardan görüş ve düşüncelerin iletilmesi beklenmiştir.

Dördüncü bölüm, üretken YZ modellerinde bireysel hakların mühendisliğine ilişkindir. Bu bölüm, üretken YZ geliştiren kuruluşların, kendi uygulamaları için üretken YZ modellerinde hassas ayarlamalarda bulunan kuruluşlar da dahil olmak üzere, YZ uygulamalarını kullanan insanların hangi haklara sahip olduğuna odaklanmaktadır. Bu haklar kişisel verilerinin işlenip işlenmediği hakkında bilgi sahibi olmak, işlenen kişisel verilerin bir kopyasına erişmek, mümkün olduğu durumlarda kendileri hakkındaki bilgilerin silinmesini sağlamak, ve mümkün olduğu durumlarda bilgilerinin kullanımını kısıtlamak veya durdurmak hakları üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu kapsamda da, 10 Haziran 2024 tarihine kadar bütün paydaşlardan görüş ve düşüncelerin iletilmesi beklenmiştir.

BKO, Danışma Serisi'nde YZ'nin kendileri için bir öncelik olduğunu belirtmiştir. BKO'nun YZ'ye ilişkin YZ ve Verî Koruma Rehberi'nde VKY'ye ilişkin kavramların, YZ'nin gelişimi ve uygulama süreçlerinde nasıl uygulanacağını açıkladığından bahsedilmiştir.

BKO'nun YZ ve Veri Koruma Rehberi'nin, üretken YZ için de aynı şekilde geçerli olduğu, Nisan 2023'te, kişisel verileri işleyen üretken YZ geliştiren veya kullanan kuruluşların kendilerine sorması gereken sekiz soru belirledikleri ve Haziran 2023'te, YZ geliştiricilerinin sorularına on ila on beş iş günü içinde yanıt veren İnovasyon Danışmanlığı Hizmetini (Innovation Advice Service) başlattıkları belirtilmiştir.

BKO, YZ araç setinin kuruluşların YZ yaşam döngüsü boyunca risklerini belirlemeye ve risk unsurlarını azaltmaya yardımcı olduğunu belirtmiştir.

BKO, Danışma Serisi'ne ilişkin taraflarca gelen yanıtların bir özetinin yayımlanacağını ve yayımlanmadan önce yanıtlar kapsamında yer alan tüm kişisel verilerin kaldırılacağını belirtmiştir.

Detaylı bilgi için:

<https://ico.org.uk/about-the-ico/ico-and-stakeholder-consultations/ico-consultation-series-on-generative-ai-and-data-protection/>

AV. BERNA ATEŞOĞLU

CONNECTICUT'TA YAPAY ZEKÂ: ETİK STANDARTLAR VE İNOVASYON ÇATIŞMASI

Connecticut Senatosu, yapay zekâ (“YZ”) kullanımını düzenlemek ve standartlar oluşturmak amacıyla önemli bir yasa tasarısını (*Senato Bill 2*) (“**Tasarı**”) kabul etti. Bu Tasarı, YZ'nin gelişiminde etik ve güvenlik standartlarını belirlemek amacıyla atılmış büyük bir adım olarak değerlendirilmektedir. Tasarı'nın yasalaşması halinde, Amerika Birleşik Devletleri'nde (“**ABD**”) YZ'nin özel sektör tarafından geliştirilmesini ve uygulanmasını Avrupa Birliği (“**AB**”) YZ Yasası (AI Act) ile karşılaştırılabilir ölçekte düzenleyen ilk mevzuat olacaktır.

Tasarı, yayımlanması akabinde hem olumlu hem olumsuz eleştirilerle karşılanmıştır. Tasarı kapsamında, YZ teknolojilerinin etik kullanımı teşvik edilmekte ve tüketicilerin algoritmik ayrımcılıktan korunması hedeflenmektedir. Dolayısıyla, 1 Temmuz 2025'e kadar YZ geliştiricilerine, bilinen veya öngörülebilir algoritmik ayrımcılık risklerine karşı tüketicileri koruma yükümlülüğü getirilmektedir.

Tasarı'nın 1 Şubat 2026'da yürürlüğe girmesi beklenmektedir. Tasarı, eyalet çapında bir düzenleme ihtiyacı vurgulayan Senatör James Maroney tarafından desteklenmektedir. Maroney, Tasarı'nın Connecticut'ı YZ konusunda lider yapacağını ve toplum için olumlu değişiklikler yaratacağını belirtmektedir. Vali Ned Lamont ve bazı Cumhuriyetçi senatörler, Tasarı'nın erken olduğunu ve inovasyonu engelleyebileceğini savunarak karşı çıkmışlardır. Lamont, bu hususun YZ alanındaki hızlı gelişmeleri dikkate alarak federal düzeyde veya çok eyaletli iş birlikleriyle ele alınması gerektiğini savunmaktadır.

Tasarı, teknoloji endüstrisinden de farklı tepkiler almıştır. Microsoft ve Uluslararası Ticaret Makinaları (*International Business Machines*) gibi büyük şirketler tasarıyı desteklerken, Tüketici Teknolojileri Derneği (*The Consumer Technology Association*) tarafından temsil edilen daha küçük teknoloji firmaları, Tasarı'nın yeniliği engelleyebilecek ağır düzenlemeler getirebileceğini savunmaktadır.

Tasarı; YZ'nin işe alım, öğrenci kabulü, kredi verme ve suç araştırmaları gibi çeşitli alanlarda karar verme süreçlerinde kullanılmasını düzenlemeyi hedeflemektedir. Bu düzenlemeler, YZ'nin karar alma algoritmalarının ayrımcılık yaratmamasını sağlama noktasında önem göstermektedir. Tasarı'da YZ geliştirici ve dağıtıcılarının, 1 Temmuz 2025 tarihine kadar algoritmik ayrımcılıktan kaynaklanan risklere karşı "makul özeni" göstermelerini zorunlu kılacak hükümler de söz konusudur. Geliştiricilerin ve dağıtıcıların; YZ kullanım amacı, YZ sistemini eğitmek için kullandıkları veriler ve risk azaltma önlemleri ile ilgili bilgiler de dahil olmak üzere belirli açıklamalar ve belgeler sağlamaları gerekecektir. Bununla birlikte dağıtıcıların bir risk yönetimi politikası sürdürmeleri, yüksek riskli YZ sistemleri üzerinde etki değerlendirmeleri yapmaları ve tüketici haklarını gözetmeleri diğer gereklilikler olarak göze çarpmaktadır.

Tasarı; pornografik veya siyasi konularda, rıza dışı deep-fake içeriğin oluşturulmasının ve yayılmasının cezalandırılmasını da öngörmektedir. Ayrıca YZ tarafından üretilen içerikler için kaynak belirten dijital filigranlara yer verilmesi de zorunlu kılınmıştır. Bu kapsamda çeşitli pilot çalışmalar ve eğitim programlarının başlatılması öngörülmektedir. İlgili projeler için fon sağlanması planlanırken bir yandan da devlet çalışanlarına yönelik YZ araçları ve yöntemleri hakkında eğitim programlarının geliştirileceği belirtilmektedir.

Hukuki denetim noktasında Connecticut İnsan Hakları ve Fırsatlar Komisyonu (*Commission on Human Rights and Opportunities*) bu alandaki ihlallerin takibini ve yaptırım uygulamalarını üstlenmektedir. Bunun yanı sıra, Eyalet Başsavcısı ve Tüketici Koruma Komisyonu'nun (*Department of Consumer Protection*) da bu düzenlemeler bakımından uygulamada yetkilendirildiği görülmektedir. Tasarı'da ihlallerin önlemesi için bir yıllık bir geçiş süresi tanındığı görülmektedir.

Algoritmik sorumluluk, deep-fake düzenlemeleri ve tüketicilerin korunması ana hükümleri çerçevesinde şekillenen tasarı Senato'da 24'e karşın 12 oyla kabul edilmiştir. Ekonomik ve toplumsal etkilerin gündeme alınmasına sebep olan bu süreç, pek çok kullanıcı, geliştirici ve şirket için önem arz etmektedir.

Detaylı bilgi için:

<https://ctmirror.org/2024/04/24/ct-ai-standards-bill-senate/>

<https://www.cga.ct.gov/2024/BA/PDF/2024SB-00002-R000188-BA.PDF>

AV. İSMAİL MEŞE

ULUSLARARASI İŞLETME MAKİNELERİ YAPAY ZEKÂ RİSK ATLASI: GÜNCELLENMİŞ RİSK ANALİZLERİ

Uluslararası İşletme Makineleri (International Business Machines) (“UİM”), Yapay Zekâ Risk Atlası’nı (“Atlas”) güncelleyerek, yapay zekâ (“YZ”) teknolojilerinin kullanımında ortaya çıkabilecek çeşitli riskleri daha kapsamlı bir şekilde ele almaktadır. Atlas, YZ ile ilgili riskleri anlamak ve yönetmek için önemli bir rehber görevi görmektedir. Atlas’ta riskler üç ana başlıkta; geleneksel, artırılmış ve yeni riskler olarak sınıflandırılmıştır.

Geleneksel Riskler

- **Veri Yanlılığı Riski (Data Bias Risk):** Veri yanlılığı, YZ modellerinin eğitiminde kullanılan verilerin tarihi, temsili veya toplumsal yanlılıklar içermesinden kaynaklanmaktadır. Bu tür yanlılıklar, modellerin çıktılarında adil olmayan veya ayrımcı sonuçlara yol açabilmektedir. Örneğin, sağlık hizmetlerinde, yeterince temsil edilmeyen azınlık gruplarını içeren veri setleri kullanıldığında, YZ sistemleri sağlık alanındaki eşitsizlikleri artırabilmektedir. Bu durum, işletmeler için yasal ve itibar riskleri oluşturabilmektedir.

- **Şeffaflık Riski (Transparency Risk):** Şeffaflık, YZ modellerinin karar verme süreçlerinin anlaşılabilir ve açıklanabilir olmasını ifade etmektedir. Şeffaflık eksikliği, modellerin sonuçlarını ve bu sonuçların nasıl elde edildiğini anlamayı zorlaştırmaktadır. Bu, hem kullanıcı güvenini zedelemekte hem de yanlış veya haksız kararların alınmasına yol açabilmektedir.

Artırılmış Riskler

- **Gizlilik Riski (Privacy Risk):** YZ sistemlerinin büyük miktarda kişisel veriyi işlemesi, veri gizliliği ile ilgili önemli endişeler doğurmaktadır. Kişisel verilerin yanlışlıkla sızdırılması veya kötüye kullanılması, kullanıcıların mahremiyetini tehlikeye atabilmekte ve işletmeler için önemli bazı yasal sorunlar ve itibar sorunlarına yol açabilmektedir.

- **Dayanıklılık Riski (Robustness Risk):** Dayanıklılık, YZ sistemlerinin karşıt saldırılara karşı direncini ifade etmektedir.

Örneğin, veri zehirlleme saldırıları (*data poisoning*), kötü niyetli kişilerin eğitim verilerine kasıtlı olarak hatalı veya yanıltıcı veriler eklemesini içermektedir. Bu tür saldırılar, modelin davranışını değiştirerek istenmeyen sonuçlara yol açabilmekte ve işletmeler için güvenlik riskleri oluşturabilmektedir. Ayrıca, kaçınma saldırıları da (*evasion attacks*) modelin yanlış sonuçlar üretmesini sağlayarak benzer tehlikeler yaratmaktadır.

Yeni Riskler

- Çıktı Yanlılığı ve Dezenformasyon Riski (*Output Bias and Disinformation Risk*):

Üretken YZ modelleri, yanlış veya yanlış içerik üretebilmektedir. Bu durum, yanlış bilgilerin yayılmasına ve kamuoyunun yanıltılmasına yol açabilmektedir. Örneğin, sosyal medyada yayılan yanlış bilgiler, toplumsal huzursuzluk yaratabilir ve kurumların itibarını zedeleyebilmektedir.

- Komut Enjeksiyonu Riski (*Prompt Injection Risk*):

Komut enjeksiyonu saldırıları, bir modelin belirli girdilere beklenmedik tepkiler vermesine neden olabilmektedir. Bu tür saldırılar, modelin işleyişini değiştirmek veya istenmeyen çıktılar üretmek için kullanılabilir. Bu durum, işletmelerin güvenlik açıklarından faydalanılmasına ve ciddi zararlar görmesine yol açabilmektedir.

- Fiziksel Zarar Riski (*Physical Harm Risk*):

YZ modellerinin ürettiği dil, bazen fiziksel zarar riski taşıyan öneriler veya bilgiler içerebilmektedir. Örneğin, bir modelin yanlış veya tehlikeli sağlık tavsiyeleri vermesi durumunda kullanıcılar ciddi fiziksel zarar görebilmektedir. Bu tür durumlar, işletmeler için yasal sorunlar ve itibar kaybı anlamına gelebilmektedir.

- Veri Kökeni Riski (*Data Provenance Risk*):

Veri kökeni, bir veri setinin nereden geldiğini ve nasıl toplandığını anlamak için kritik öneme sahiptir. Doğrulanmamış veya etik olmayan yollarla toplanan veriler, modelin güvenilirliğini ve performansını olumsuz etkileyebilmektedir. Bu tür verilerin kullanımı, modelin beklenmedik veya hatalı davranışlar sergilemesine neden olabilmekte ve işletmeler için ciddi yasal ve itibar riskleri doğurabilmektedir.

- Üyelik Çıkarımları Saldırısı Riski (*Membership Inference Attack Risk*):

Bu tür saldırılar, bir modelin eğitiminde kullanılan belirli verilerin tespit edilmesini içermektedir. Bir saldırgan, eğitim veri setindeki belirli örneklerin modelde kullanılıp kullanılmadığını tespit ederek, modelin eğitim süreci hakkında bilgi edinebilmektedir. Bu bilgi, rakiplerin modelin performansını kopyalamasına veya modeli manipüle etmesine olanak tanıyabilmektedir.

- Öznitelik Çıkarım Saldırısı Riski (*Attribute Inference Attack Risk*):

Öznitelik çıkarım saldırıları, bir modelin eğitiminde kullanılan veriler hakkında hassas bilgileri ortaya çıkarabilmektedir. Saldırganlar, bu tür saldırılarla kişisel bilgileri veya fikri mülkiyeti elde edebilmekte olup, bu da işletmeler için ciddi güvenlik ve gizlilik sorunları yaratabilmektedir.

- Alt İşlem Yeniden Eğitim Riski (*Downstream Retraining Risk*):

Modelin alt işlem uygulamalarından elde edilen çıktıların yeniden eğitim için kullanılması, insan denetimi olmadan yapılırsa, istenmeyen veya hatalı çıktıları modelin eğitim verisine dahil etme riski taşımaktadır. Bu durum, modelin performansını daha da kötüleştirebilmekte ve işletmeler için yasal ve itibar riskleri doğurabilmektedir.

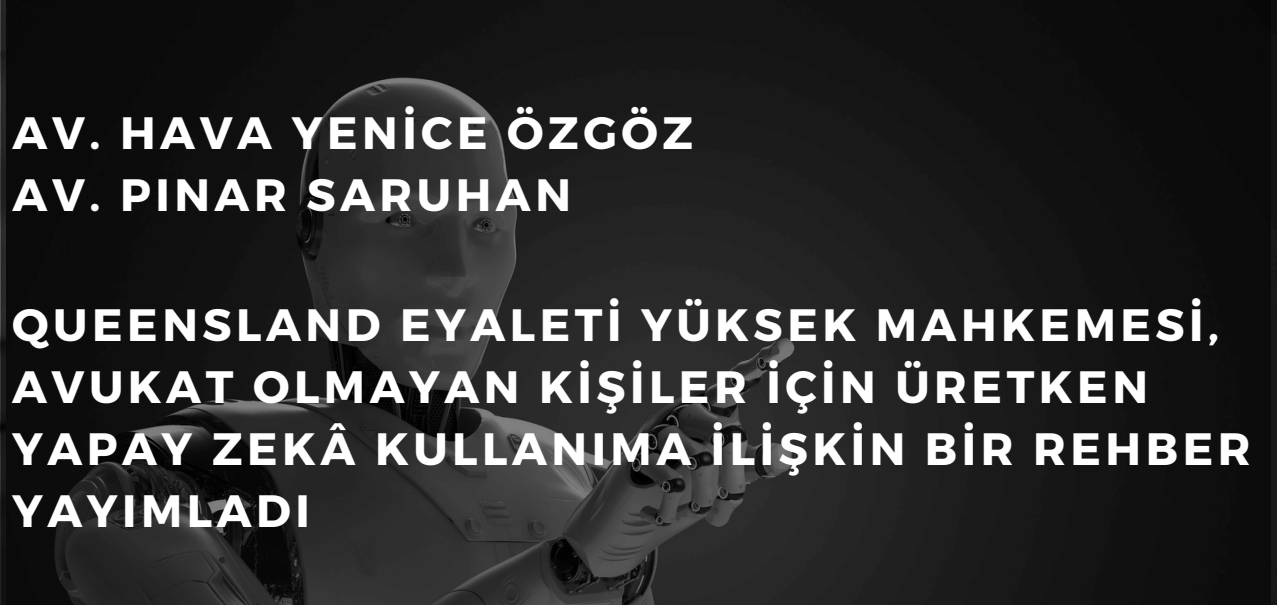
- Veri Şeffaflığı Riski (*Data Transparency Risk*):

Model eğitimi için kullanılan verilerin nasıl toplandığı ve kullanıldığı konusunda yeterli şeffaflık sağlanamaması, modelin davranışlarını anlamayı ve değerlendirmeyi zorlaştırmaktadır. Şeffaflık eksikliği, yasal uyumluluk ve YZ etiği açısından sorunlar doğurabilmektedir. Standartlaştırılmış gereksinimlerin eksikliği, şirketlerin ticari sırlarını koruma çabalarıyla birleştiğinde, verilere ilişkin açıklamaları sınırlandırabilmektedir.

UİM'in YZ Risk Atlası, YZ sistemlerinin güvenli, adil ve sorumlu bir şekilde kullanılmasını sağlamak için kapsamlı bir rehber sunmaktadır. Güncellemeler, işletmelerin YZ risklerini daha iyi yönetmelerine yardımcı olacak bilgi ve stratejiler sağlamaktadır. Bu risklerin farkında olmak ve gerekli önlemleri almak, YZ'nin potansiyel zararlarını en aza indirirken, faydalarını maksimize etmeye olanak tanımaktadır.

Detaylı bilgi için:

<https://www.ibm.com/docs/en/watsonx/saas?topic=ai-risk-atlas>

AV. HAVA YENİCE ÖZGÖZ
AV. PINAR SARUHAN

**QUEENSLAND EYALETİ YÜKSEK MAHKEMESİ,
AVUKAT OLMAYAN KİŞİLER İÇİN ÜRETKEN
YAPAY ZEKÂ KULLANIMA İLİŞKİN BİR REHBER
YAYIMLADI**

13 Mayıs 2024 tarihinde Avustralya'nın Queensland Eyaleti Yüksek Mahkemesi, yargılama süreçlerine katılan ancak avukat olmayan kişiler (*Self-represented litigants*, *McKenzie friends*, *lay advocates* ve *employment advocates*) için üretken yapay zekâ ("YZ") kullanımına dair yönergeleri içeren bir rehber ("**Rehber**") yayımladı. Avukat olmayan bu kişiler Avustralya hukuk sistemi içerisinde özel bir rejime tabi olup özetle; avukatlık yapma lisansı bulunmayan, tarafları temsil yetkisi olmaksızın yahut duruma göre sınırlı temsil yetkisini haiz olarak dava evraklarının hazırlanması ve operasyonel işlerin takibi konusunda taraflara destek veren ve fakat hukuki tavsiye verme yetkisi olmayan kişilerdir.

Rehber'de; Yüksek Mahkeme, Bölge Adliye Mahkemesi, Planlama ve Çevre Mahkemesi, Sulh Mahkemeleri, Arazi Mahkemesi, Çocuk Mahkemesi, Endüstriyel Mahkeme, Queensland Endüstriyel İlişkiler Komisyonu ve Queensland Sivil ve İdari Mahkemesi

dahil olmak üzere Queensland'deki yargı organları nezdinde görülen hukuk ve ceza davalarına ilişkin yargısal süreçlerde avukat olmayan bu kişilerin YZ kullanımına dair açıklamalar yer almaktadır. Zira Queensland mahkemeleri ve yargı organları, bu kişilerin mahkeme belgelerini hazırlamak için üretken YZ sohbet botlarını (*ChatGPT*, *Microsoft Copilot* veya *Google Gemini* vb.) kullanmaya başladığını tespit etmiştir.

Rehber'de öncelikle herhangi bir YZ aracı kullanılmadan önce, ilgili YZ'nin yetenekleri ve sınırlamaları hakkında temel bilgiye sahip olunması tavsiye edilmektedir. Üretken YZ'nin yargılama süreçlerinde bir avukatın yerini alarak özel bir hukuki destek sağlaması mümkün olamayacağından, üretken YZ kullanımının avukatlardan alınan hukuki danışmanlık hizmetinin bir alternatifi olarak değerlendirilmemesi gerektiği ve üretken YZ'nin bu tip hukuki süreçlerde tek yahut ana bilgi kaynağı olarak kullanılmaması gerektiği vurgulanmaktadır.

O nedenle Rehber’de üretken YZ’den alınan bilginin teyit edilmesinin ehemmiyet arz ettiği; kişilerin yargılama süreçlerinde mümkün olduğu müddetçe bir avukattan hukuki danışmanlık alması, bu mümkün değil ise bilgi kaynağı olarak halka açık hukuki kaynaklara başvurması gerektiğine işaret edilmektedir.

Rehber’de üretken YZ sohbet botlarının, yalnızca bazı temel hukuki belgelerin hazırlanması, yazı taslakları oluşturulması veya uygun başlıklar bulunması konusunda yardımcı olabileceği belirtilmektedir. Ayrıca dil bilgisi, ton, kelime dağarcığı ve yazı stili konusunda da üretken YZ’den öneri alınabilmektedir.

Üretken YZ, büyük dil modelleri (*Large Language Model*) (“**BDM**”) üzerine inşa edilmiş olup büyük ölçüde eğitim metnini analiz ederek bir cümlede sonraki en iyi kelimenin olasılığını tahmin ederek bağlama uygun şekilde otomatik olarak cümleyi tamamlamaktadır. BDM’lerce verilen yanıtlar, en iyi kelime olasılığına dayalı olarak hesaplanmakta olup BDM’ler ürettikleri kelimenin anlamını ve özünü kavrayamamaktadır. BDM’ler yalnızca insanların yanıtlarına ilişkin en doğal ve en iyi insan diyalogunu taklit etme maksadıyla eğitilmiştir. Üretken YZ sohbet botları, arama motoru olarak değerlendirilmemelidir. Zira BDM’ler yetkili veritabanından bir bilgi sunmazlar; sunulan komutlar ve eğitildiği veriler (*web sayfaları, çevrimiçi kitaplar, sosyal medya gönderileri gibi*) çerçevesinde yeni bir metin oluştururlar.

Üretken YZ araçları kullanılarak oluşturulan bu tip evraklar, üretken YZ’nin kaynak bilgi olarak kullandığı belgeler ve veriler doğrultusunda en iyi kelime kombinasyonlarından oluştuğu için mutlaka en doğru yanıt olarak kabul edilmemelidir.

Unutmamak gerekir ki, mahkemeye ve yargı organlarına sunulan her evrak bireysel sorumluluğu içermektedir ve sunulan bilgilerin doğruluğunun sorumluluğu bireylere aittir.

Rehber’e göre üretken YZ sohbet botları; davadaki durumları kavramak, kültürel ve duygusal ihtiyaçları anlamak, Avustralya’daki sosyal hayat ve hukuk bağlamını kavramak, davanın başarı şansını ve sonucunu tahmin etmek konularında her daim ilgili, doğru, eksiksiz, güncel ve tarafsız bilgiler vermek gibi bir işlev göremeyecektir. Zira üretken YZ sohbet botlarının, sahte davalar, atıflar ve alıntılar yaratabilmesi ihtimal dahilinde olduğu gibi mevcut olmayan mevzuat, makale ya da hukuki metinlere atıfta bulunabilmesi, yanıltıcı bilgiler sağlaması ya da belirtilen gerçekleri farklı anlayıp yorumlayabilmesi de ihtimal dahilinde olan hususlardır.

Rehber’de üretken YZ kullanırken gizliliğe ve mahremiyete dikkat edilmesi, özel, gizli veya hukuken korunan bir bilginin üretken YZ ile paylaşılmaması tavsiye edilmektedir.

Zira üretken YZ ile edilen her sohbet, bilgi girdisi olarak kabul edilebilecek ve bu bilgi kamuoyuna sızabilecektir. Bahsi geçen tüm bu değerlendirmeler neticesinde, üretken YZ sohbet botları kullanılırken bireylerin dikkatli ve özenli bir şekilde hareket etmesi oldukça önemlidir.

Detaylı bilgi için:

https://www.qirc.qld.gov.au/sites/default/files/2024-05/Artificial%20Intelligence_Guidelines%20for%20Non%20Lawyers_13%20May%202024.pdf

AV. AYŞENUR ERBAY**AVRUPA KONSEYİ YAPAY ZEKÂYA İLİŞKİN İLK
ULUSLARARASI ANLAŞMAYI KABUL ETTİ**

Hayatın hemen hemen her alanında yer edinen yapay zekâ (“YZ”), kapsamlı düzenlemelere olan ihtiyacı da beraberinde getirmektedir.

Dünyada birçok otorite, YZ’nin insan haklarına, hukukun üstünlüğüne ve demokrasinin yasal standartlarına olumsuz etki edeceği gibi ihtimalleri gözeterek çözüm üretmeye çalışmaktadır.

Kuruluşunun yetmiş beşinci yılını kutlayan Avrupa Konseyi (“**Konsey**”), bu doğrultuda üyesi olan 46 ülkenin dışişleri bakanının katılımıyla 17 Mayıs 2024 tarihinde gerçekleştirdiği toplantı neticesinde YZ’ye ilişkin bağlayıcılığı olan ilk uluslararası anlaşmayı (“**Anlaşma**”) kabul etti.

5 Eylül 2024 tarihindeki Adalet Bakanları Konferansı (Conference of Ministers of Justice) vesilesi ile diğer ülkelerin imzasına açılması planlanan ve yalnızca Avrupa ülkelerine özgü olmayan bu Anlaşma, Konsey’in 46 üye ülkesi, Avrupa Birliği ve aralarında Japonya gibi ülkelerin de bulunduğu 11 üye olmayan ülkenin yanı sıra sivil toplum ve akademik çevre temsilcilerini bir araya getiren hükümetlerarası bir organın iki yıllık çalışmasının sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anlaşma; kamu ve özel sektörde, YZ sistemlerinin tasarlanmasından üretimine, kullanımından hizmete açılmasına kadar tüm süreçlerini kapsayan ve bu süreçlerde neden olabilecekleri riskleri ele alan yasal bir çerçeve ortaya koymaktadır.

Ayrıca Anlaşma, YZ ve insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğüne ilişkin bağlayıcılığı olan ilk uluslararası anlaşma niteliğine sahip olması ile dikkatleri çekmektedir. Konsey Genel Sekreteri Marija Pejčinović konuyla ilgili olarak şu açıklamaları yaparak Anlaşma'nın bağlayıcılık anlamında ilk olmasını vurgulamaktadır: "YZ Çerçeve Anlaşması, YZ'nin insan haklarını gözetmesini sağlayacak, türünün ilk örneği, küresel bir anlaşmadır. YZ'nin faydalarından yararlanmak ve risklerini azaltmak için aynı değerleri paylaşan farklı kıtalardaki devletler tarafından desteklenen uluslararası bir yasal standarta duyulan ihtiyaca bir yanıttır. Bu yeni Anlaşma ile, insan haklarına, hukukun üstünlüğüne ve demokrasiye saygılı, sorumlu bir YZ kullanımını sağlamayı amaçlıyoruz."

Anlaşma'nın dikkat çeken bir diğer yanı da Anlaşma'ya uyum konusunda taraflara esneklik sunmasıdır. Taraflar, tercihleri doğrultusunda Anlaşma hükümlerine doğrudan uymayı seçmenin yanı sıra anlaşma hükümleri ile aynı doğrultuda alternatif önlemler de uygulayabileceklerdir.

Bu yaklaşımın özellikle YZ üreticilerinin ve otoritelerinin, bağlayıcılığı olan bu Anlaşma'ya daha ılımlı yaklaşımlarına etki edeceği ve düzenlemelerdeki birlik ve beraberliği dengeleyeceği düşünülmektedir.

Anlaşma'nın temel taşlarından olan şeffaflık ve denetim ilkeleri ile, YZ ile ilgili olası riskleri tanımlamak, önlemek ve hafifletmek için tedbirler alınmasına katkı sağlayacağı, hesap verilebilirlik ve sorumluluk ilkeleri ile de ayrımcılık, gizlilik ihlalleri, demokratik kurumları ve süreçleri zayıflatmak vb. amaçlar için kullanılmasını önleyeceği düşünülmektedir. Ancak diğer bir yandan Anlaşma'nın tarafı olan devletlerin milli güvenlik çıkarlarının korunmasıyla ilgili faaliyetleri, Anlaşma'nın hükümlerine tabi tutulmayacaktır.

Her ne kadar bu faaliyetlerin uluslararası hukuka, demokratik kurumlara ve süreçlere saygı göstermesini sağlamak zorunda oldukları belirlense de taraf ülkelerin bu istisnayı suistimal etmeyeceği, yaşanan ihlallerin bu istisna ile gizlenmeyeceği iyimser bir beklenti olarak kalacaktır.

Sonuç olarak belirtmek gerekir ki, Anlaşma'nın etkili bir şekilde uygulanması, her bir tarafın Anlaşma'ya uyumunun denetlenmesini, bağımsız bir gözetim mekanizması kurmasını ve YZ teknolojisinin nasıl kullanılması gerektiği konusunda farkındalığı artırmasını, bilinçli bir kamuoyu tartışmasını teşvik etmesini ve çok paydaşlı istişareler yürütmesini gerektirmektedir.

Detaylı bilgi için:

<https://www.coe.int/en/web/portal/-/council-of-europe-adopts-first-international-treaty-on-artificial-intelligence>

AV. HİHAL DÜREK

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU “YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN FAALİYETLERİNDE ÜRETKEN YAPAY ZEKÂ KULLANIMINA DAİR ETİK REHBER” HAZIRLADI

Yükseköğretim Kurulu (“YÖK”) tarafından 7 Mayıs 2024 tarihinde, üretken yapay zekânın (“YZ”) yükseköğretim kurumlarının gerçekleştirdiği eğitim, bilimsel araştırma ve yayın faaliyetlerinde kullanılmasının sunduğu fırsatların ve risklerin daha iyi anlaşılması, değerlendirilmesi ve potansiyel risklere karşı önlemler alınabilmesini sağlamak amacıyla hazırlanan “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Faaliyetlerinde Üretken YZ Kullanımına Dair Etik Rehber” (“**Rehber**”) yayımlandı. YÖK’ün dijitalleşme ve üretken YZ gibi konularda yürüttüğü pek çok teknik çalışma, çalıştaylar ile akademi ve iş dünyasından alınan görüşler sonucunda hazırlanan Rehber, yükseköğretim kurumlarının bilgilendirilmesi amacıyla rehber üniversitelere gönderildi.

Rehber uyarınca, üretken YZ’nin yükseköğretim kurumlarının süreçlerine entegrasyonunda etik

değerler ve kuralların belirlenmesi aracılığıyla bilimsel dürüstlüğün ve bilime olan güvenin korunması amaçlanmaktadır. Ayrıca Rehber, yükseköğretim kurumlarının ve bilim insanlarının akademik çalışmalar ve bilimsel üretimleri sırasında etik standartların korunmasında ve geliştirilmesinde sorumluluk sahibi olduklarına ve bu doğrultuda üretken YZ’nin bilimsel araştırmalarda kullanımı sırasında bilim ile etik değerler arasında denge kurulması gerektiğine dikkat çekmektedir. Başka bir deyişle, yükseköğretim kurumlarında üretken YZ’nin kullanılması bazı fırsatlar ve riskler barındırmaktadır.

Bu teknolojinin sağladığı avantajlardan yararlanılırken, aynı zamanda potansiyel riskler göz önünde bulundurulmalı ve gerekirse bu riskler ortadan kaldırılincaya kadar YZ kullanımına ara verilmelidir.

Rehber toplamda dört ana bölümden oluşmakta olup sırasıyla şu konulara yer verilmektedir:

1. “YZ’nin Bilimsel Araştırma ve Yayınlarında Kullanımının Etik Boyutu” başlıklı ilk kısımda, öncelikle YZ’nin bilimsel çalışmalarda kullanımının amaç ve kapsamının ne olması gerektiği ve sınırları, daha sonrasında YZ kullanımının etik açıdan nasıl temellendirilebileceği, bazı etik zorunluluklar ve tehdit ettiği etik değerler ve son olarak üretken YZ kullanımının bilimsel doğruluk ve dürüstlük açısından taşıdığı riskler;

2. “Üretken YZ Kullanımında Temel Etik Değerler” başlıklı ikinci kısımda, üretken YZ’nin bilimsel araştırma ve yayın sürecinde kullanımında etik iklimin sağlanması için karşılanması gereken şeffaflık, dürüstlük, özen, adalet ve saygı, gizlilik ve mahremiyetin korunması, hesap verilebilirlik ve sorumluluk üstlenme ve etik iklime katkıda bulunulması gibi temel değer ve ilkeler;

3. “Üretken YZ Kullanımında Karşılaşılabilecek Önemli Bazı Riskler ve Etik Sorunlar” başlıklı üçüncü kısımda, üretken YZ kullanımının pek çok alanda çözümler sunmasına rağmen manipölasyon gibi tehditlere açık olmasından kaynaklı potansiyel riskler ve bilimsel çalışmalarda üretken YZ kullanımının doğurabileceği intihal, veri uydurma, veri sahteciliği, veri tahrifatı, vb. gibi etik sorunların başlıca nedenleri;

4. “Üretken YZ Sistemlerinin Kullanımına Yönelik Bazı Önemli Tavsiyeler” başlıklı dördüncü ve son kısımda ise, üretken YZ’nin bilimsel çalışmalarda kullanımının doğurduğu potansiyel riskler ve etik sorunların azaltılması amacıyla farkında olunması gereken hususlar ve üretken YZ sistemlerini kullanmaya başlamadan önce, kullanım sırasında ve kullanım sonrasında alınabilecek önlemler ele alınmaktadır.

Rehber, başlıca hususları açıklığa kavuşturduktan sonra “Sıkça Sorulan Sorular” başlığı altında üretken YZ’nin bilimsel çalışmalarda kullanımında karşılaşılan bazı konulara ilişkin sıkça sorulan sorulara ve cevaplarına değinerek sonlanmaktadır. Bu kısım, bilimsel çalışmalarda üretken YZ’nin ne şekilde kullanılabileceği, veri analizinde üretken YZ kullanımının hangi durumlarda etik açıdan uygun olacağı, üretken YZ’nin bilimsel çalışmaların çevirisinde, dil kontrolünde, anketlerde veya veri etiketlemede kullanılıp kullanılamayacağı, bilimsel araştırma ve yayındaki üretken YZ kullanımında veri etiği açısından nelere dikkat edilmesi gerektiği ya da ülkemizde üretken YZ ile ilgili mevzuat bulunup bulunmadığı gibi pek çok soruya cevap vermektedir.

YÖK Başkanı Erol Özvar, üniversitelerin kendi ihtiyaçları doğrultusunda Rehber’de yer alan etik değerler, ilkeler ve tavsiyelerden yararlanarak hem bilimsel araştırma faaliyetlerinde hem de derslerde YZ kullanımına ilişkin gerekli düzenlemeleri yapabileceklerini belirtmiştir. YÖK, güncel gelişmeler ışığında Rehber’i yenileme hakkını saklı tutmaktadır.

Detaylı bilgi için:

<https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2024/yuksekogretim-kurumlari-bilimsel-arastirma-ve-yayin-faaliyetlerinde-uretken-yapay-zeka-kullanimina-dair-etik-rehber.aspx>

AV. ELVİN EGEMENOĞLU

YAPAY ZEKÂ YASASI KABUL EDİLDİ

Avrupa Konseyi, 21 Mayıs 2024 tarihinde Yapay Zekâ Yasası'nı (EU AI Act) ("YZ Yasası") kabul ettiğini açıkladı. YZ Yasası uyarınca YZ sistemleri çeşitli risk faktörlerine göre sınıflandırılmaktadır ve buna göre YZ sistemlerine uygulanacak yükümlülükler belirlenmektedir. Risk faktörleri, getirdiği sorumluluğun ağırlığı bakımından sırayla: düşük/minimal risk, limitli risk, yüksek risk ve kabul edilemez risk olarak dörde ayrılmaktadır.

YZ Yasası'na göre kabul edilemez risk kategorisine giren YZ sistemleri arasında gerçek kişilerin devlet makamları tarafından sosyal puanlamasının yapılmasını sağlayan sistemler ve biyometrik kimlik tanıma sistemlerinin kovuşturma amacıyla kamuya açık yerlerde kullanılmasına yarayan sistemler yer almaktadır.

YZ Yasası uyarınca üye devletlerin YZ Yasası hükümlerini verimli bir şekilde uygulayabilmesi için çeşitli kurulların kurulması öngörülmektedir. Bu kurullardan biri Mart ayında kurulan ve temel görevi YZ Yasası hükümlerinin uygulanmasını, denetimini ve kontrolünü gerçekleştirecek olan Avrupa Birliği YZ Ofisi'dir. Kurulması planlanan diğer kurullar arasında ise, her bir üye devletin temsilcisinin bulunduğu ve Avrupa Komisyonu'na danışmanlık görevi yapması ve yardımda bulunması amacıyla gözlemci statüsünde yer alacak olan YZ Kurulu ve Avrupa Komisyonu'na teknik konularda danışmanlık görevi yapması için bilim insanlarından oluşan bağımsız bir panel yer almaktadır.

YZ Yasası'nda ayrıca cezai hükümlere de yer verilmektedir. YZ Yasası uyarınca, üye devletler tarafından YZ Yasası'na aykırı davranışa orantılı ve caydırıcı nitelikte cezalara yer verilmesi gerekmektedir.

Ayrıca YZ Yasası'nın çeşitli hükümlerine aykırılık halinde idari para cezası öngörülmektedir ve uygulanacak cezanın miktarının belirlenmesinde ise söz konusu YZ Yasası'na aykırı hareket eden şirketin, bir önceki yılda küresel çapta elde ettiği yıllık kazancı dikkate alınacaktır.

YZ Yasası, Avrupa Birliği Resmi Gazetesi'nde yayımlandıktan 20 gün sonra yürürlüğe girecek ve yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 2 sene sonra uygulanabilir hale gelecektir.

Detaylı bilgi için:

<https://www.consilium.europa.eu/en/press/releases/2024/05/21/artificial-i>

AV. AHMET KAĞAN ALTINGEMİ

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER YAPAY ZEKÂ YÖNETİŞİMİ BEYAZ KİTABI

Üretken yapay zekâ (“YZ”) ve büyük dil modellerinin (*Large Language Model*) hızla gelişmesi, YZ’nin potansiyel riskleri hakkında küresel endişeleri artırmaktadır. Birleşmiş Milletler (“BM”) bünyesindeki Kurumlararası YZ Çalışma Grubu (*InterAgency Working Group on Artificial Intelligence*) (“Çalışma Grubu”) tarafından hazırlanan beyaz kitap (“**Beyaz Kitap**”), BM’nin YZ yönetişimi konusundaki çabalarını araştırmaktadır. Mevcut kurumsal modellere, fonksiyonlara ve YZ yönetişimine uygulanabilecek veya bu amaçla kullanılacak uluslararası normatif çerçevelere odaklanmaktadır. Beyaz Kitap, BM’nin YZ konusundaki müzakerelerine rehberlik etmeyi ve Genel Sekreter’in Yüksek Düzeyli YZ Danışma Kurulu’na (*High-Level Advisory Body on AI*) katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. YZ, çeşitli endüstrilerde dönüştürücü potansiyele sahiptir, yeniliği teşvik etmekte ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri’ni (*Sustainable Development Goals*) desteklemektedir.

Buna karşılık YZ’nin hızlı ilerleyişi, otonom silah sistemlerinin barış ve güvenlik üzerindeki endişe verici etkileri, yanlış bilgi üretmesi ve kolluk kuvvetleri tarafından hukuka aykırı kullanımı gibi önemli risk ve zorlukları beraberinde getirmektedir. Etkili YZ yönetişimi, BM Şartı ve uluslararası insan hakları çerçevesine dayanan küresel işbirliğini gerektirmektedir.

Odak Alanlar:

1. Mevcut Normatif ve Politika Araçları

• Araçların Genel Görünümü:

BM, YZ’yi yönetmek için çeşitli normatif ve politika araçları kullanmaktadır. Bunlar arasında anlaşmalar, sözleşmeler, standartlar, yönergeler ve politika rehberliği bulunmaktadır. Bu araçlar, farklı politika alanlarına hitap etmekte olup araçların kesişen veya sektöre özgü noktaları olabilmektedir.

- YZ Yönetişimi Üzerine Spesifik Araçlar- Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü'nün YZ Etiği Tavsiyesi:

YZ'nin yaşam döngüsü boyunca etik yönetim sağlamak için kapsamlı bir çerçevedir. 193 üye devlet tarafından benimsenen bu tavsiye, insan hakları, adalet, sürdürülebilirlik, hesap verebilirlik ve şeffaflığı teşvik etmektedir.

- Diğer BM Kurumları:

Dünya Sağlık Örgütü, BM Çocuklara Yardım Fonu, BM Kalkınma Planı gibi kurumlar tarafından geliştirilen araçlar, sektöre özgü YZ uygulamaları ve yönergeleri üzerine odaklanmaktadır. Örneğin, BM Çocuklara Yardım Fonu'nun Çocuklar İçin YZ Politika Rehberi, İskoçya'nın Ulusal YZ Stratejisi'ne entegre edilmiştir.

- YZ Yönetişimi ile İlgili Alanlarda Araçlar -Veri Yönetişimi ve Koruma:

YZ yönetişimi, veri yönetişimi ile yakından ilişkilidir. BM Kalkınma Planı, BM Bilim ve Kültür Örgütü, Dünya Gıda Programı, Uluslararası Telekomünikasyon Birliği, BM Mülteci Örgütü ve diğerleri tarafından geliştirilen araçlar veri politikası, koruma ve gizlilik konularını ele almaktadır.

- Sektöre Özel Araçlar:

Sağlık, eğitim, iletişim ve siber güvenlik gibi çeşitli sektörler, YZ yönetişimi konusunda bilgi sağlayabilecek özel araçlar geliştirmişlerdir.

- YZ Yönetişiminin Uygulanabileceği Uluslararası Hukuki Çerçeveler - Uluslararası İnsan Hakları Hukuku:

YZ yönetim çerçevelerinin tasarımı ve uygulanması için temel bir çerçeve sağlamaktadır. Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi ve diğer insan hakları anlaşmalarındaki yükümlülükleri içermektedir.

2. Küresel YZ Yönetişimini Bilgilendiren Kurumsal Fonksiyonlar:

- Bilimsel Konsensüs ve Araştırma, Bağımsız Uzman Grupları: YZ yönetişiminde gerekli eylemler için meşruiyet ve uluslararası uyum sağlamaktadır.
- Konsensüs Oluşturma ve Norm Belirleme, Standart Belirleme: Anahtar paydaşların katılımı, YZ sistemlerinin doğru uygulanmasını sağlamak için önemlidir.
- Düzenleyici Koordinasyon, İzleme ve Uygulama, Sektöre Özgü Yaklaşımlar: Sivil havacılık ve deniz operasyonları gibi diğer sektörlerden alınan dersler, YZ yönetişimini bilgilendirebilir.
- YZ'nin Gelişimsel İhtiyaçları, Kapasite Geliştirme: Üye Devletlerin YZ stratejileri geliştirmesini ve ilgili araçları uygulamasını destekleyen programlardır.

- BM Sistemi Genelinde Koordinasyon, Ağ Yaklaşımı:

Küresel YZ yönetim çabalarını güçlendirmek için ajanslar arası koordinasyon ve iş birliğini ifade etmektedir. Bilimsel ve teknik değerlendirmeler; bağımsız, multidisipliner gruplar tarafından yürütülerek meşruiyet sağlamaktadır. Standart geliştirmek; gizlilik, veri koruma ve şeffaflık için gerekli güvenlik önlemlerinin uygulanmasını sağlamaktadır. Kapasite geliştirmek ise YZ yönetim çerçevelerinin uygulanmasını desteklemek için esastır.

3. Mevcut Yönetişim Yapılarından Alınan Dersler:

1. Çevik ve Öngörülü Yönetişim
2. Esnek Karar Verme: Teknolojik gelişmelerle uyumlu yönetim modelleri.
3. Kapsayıcı Normatif Süreçler
4. Çok Paydaşlı İş birliği: Çeşitli paydaşların dahil edilmesi, kapsayıcı ve etkili YZ yönetişiminin sağlanması.

Diğer Alanlardan Alınan Dersler:

- İnsan Hakları Mekanizmaları: BM'nin insan hakları, siber güvenlik ve halk sağlığı konusundaki mevcut mekanizmaları, YZ yönetişimi için değerli bilgiler sağlamaktadır.

Raporlama ve Hesap Verebilirlik: Evrensel periyodik inceleme ve anlaşılmaya dayalı izleme gibi mekanizmalar, YZ yönetişimi için uyarlanabilir haldedir.

İlgili mekanizmalar kapsayıcılık dikeyinde, özel sektör ve sivil toplum da dahil olmak üzere çeşitli paydaşların katılımı hayati öneme sahiptir. Öngörü ve esneklik dikeyinde ise normatif süreçlerin ve çevik yönetim mekanizmalarının geliştirilmesini kapsamaktadır.

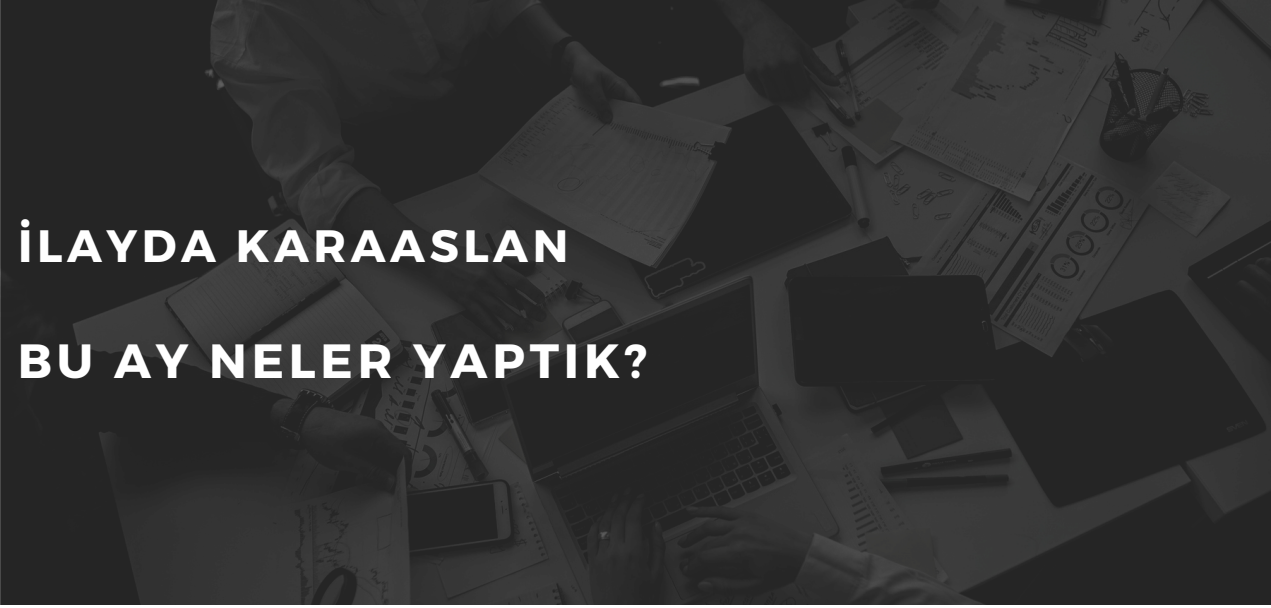
Sunulan öneriler ise şu şekildedir:

1. YZ yönetişimi uluslararası hukuka dayandırılmalıdır.
2. BM, kaynaklarını kullanmalıdır.
3. Uygun teşvikler ve koruyucu önlemler sağlanmalıdır.
4. Kritik fonksiyonlardan oluşan bir ekosistem kurulmalıdır.
5. Koordinasyon ve uygulama mekanizmaları güçlendirilmelidir.
6. YZ yönetişimi, veri yönetişimi ile bağlantılı hale getirilmelidir.
7. YZ yönetişimi için birleşik bir araç seti sunulmalıdır.
8. Sınıflandırmalar genişletilmeli ve dahili politikalar güncellenmelidir.
9. Gözlem evleri geliştirilmeli ve güçlendirilmelidir.
10. Uzmanlıklara ve kaynaklara yatırım yapılmalıdır.

BM, bilimsel ve siyasi konsensüs oluşturma ve norm belirleme için benzersiz bir platform sunarak YZ yönetiminde önemli bir rol oynamaktadır. Etkili YZ yönetimi, mevcut BM mekanizmalarının kullanılmasını, uluslararası iş birliğinin teşvik edilmesini ve insan hakları merkezli bir yaklaşımın sağlanmasını gerektirir. Beyaz Kitap'ta sunulan öneriler, BM Sistemi'nin YZ ile ilgili zorlukları ele alma ve sürdürülebilir ve kapsayıcı kalkınmayı teşvik etme yeteneğini güçlendirmeyi amaçlamaktadır.

Detaylı bilgi için:

<https://unsceb.org/sites/default/files/2024-05/United%20Nations%20System%20White%20Paper%20on%20AI%20Governance.pdf>

İLAYDA KARAASLAN BU AY NELER YAPTIK?

6 MAYIS 2024

İstanbul Barosu, Bilişim Hukuku Komisyonu, Yapay Zekâ Çalışma Grubumuz tarafından hazırlanan Yapay Zekâ Çağında Hukuk bültenimizin Nisan 2024 sayısı İstanbul Barosu internet sitesinde yayımlandı.

Nisan sayısına erişim için:

<https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/komisyonlar/yzcg/2024nisanbulten.pdf>

18 MAYIS 2024

İstanbul Barosu, Bilişim Hukuku Komisyonu, Yapay Zekâ Çalışma Grubumuz tarafından “Avrupa Konseyi Yapay Zekâ, İnsan Hakları, Demokrasi ve Hukukun Üstünlüğü Çerçeve Sözleşmesi” konulu etkinlik düzenlendi.

BİLİŞİM
HUKUKU
KOMİSYONU

YAPAY ZEKÂ
ÇALIŞMA
GRUBU

**HAZIRLAYAN BÜLTEN
EKİBİ**

Av. Selin ÇETİN KUMKUMOĞLU
Av. Pınar SARUHAN
Av. Zeynep ÖĞRETMEN KOTİL
Av. Büşra Nur AYDIN
Stj. Av. Hividar KILIÇ

EDİTÖRLER
İlayda KARAASLAN